

Mościcki

BoS

Jan Łoziński

Ignacy

Mościcki

Spis treści

Contents

6	Prolog	Prologue
18	Na zamek	To the castle
32	Prezydent	President
84	Przerwana kadencja	Interrupted term of office

„Ignaś?
A, to bardzo
dobra myśl!”

Józef Piłsudski

“Our Ignacy?
A very good idea,
indeed!”

Józef Piłsudski

Prolog

Prologue

Prezydent Ignacy Mościcki

President Ignacy Mościcki

Jan Łoziński

„Na schody wszedł wysoki, dobrze zbudowany starszy pan, o poważnej, raczej zatroskanej twarzy, z siwiejącymi wąsami, ubrany w miękkie kapełusz i szare letnie palto. Gdy stanął na chwilę niezdecydowany, Bartel zawołał niecierpliwie: – Panie Prezydencie, spieszmy się, bo tam w Sejmie czekają!”

Tak swój pierwszy kontakt z wybranym 1 czerwca 1926 roku prezydentem Rzeczypospolitej Polskiej, profesorem Ignacym Mościckim, zapamiętał i opisał generał Felicjan Sławoj-Składkowski. Generał, pełniąc wówczas obowiązki Komisarza Rządu na miasto Warszawę, wchodził w skład delegacji, która pod przewodnictwem premiera Kazimierza Bartla złożyła wizytę profesorowi Mościckiemu, żeby powiadomić go o wyborze na najwyższy urząd w państwie.

Dnia 4 czerwca 1926 roku w Sali Ansamblowej Zamku Królewskiego odbyło się uroczyste zaprzysiężenie nowego prezydenta. Zaledwie trzy tygodnie wcześniej przerwano bratobójcze walki w Warszawie i prezydent Stanisław Wojciechowski ustąpił ze stanowiska. Wobec zbrojnego przewrotu, którego dokonał Józef Piłsudski, prezydent stanął na straży konstytucyjnego porządku. Odmówił spełnienia żądań marszałka: wypuszczenia skupionych wokół niego jednostek do Warszawy i odwołania rządu Wincentego Witosa. Po dwóch dniach dramatycznych starć Stanisław Wojciechowski zmuszony był kapitulować i złożyć urząd.

Przejmując pełnię władzy w Polsce, Józef Piłsudski rozważał kandydatury na nowego prezydenta Rzeczypospolitej

“On the stairs, I saw a tall, burly elderly man with a solemn, rather troubled face, wearing a greyish moustache, a soft hat, and a grey summer coat. When he stopped in a moment of hesitation, Bartel called impatiently: ‘Mr President, let’s hurry up, they are waiting at the Sejm!’”

This is how General Felicjan Sławoj-Składkowski recalled his first encounter with Professor Ignacy Mościcki, the President of the Republic of Poland appointed on 1 June 1926. The general, at that time acting Government Commissioner for the city of Warsaw, was a member of a delegation led by Prime Minister Kazimierz Bartel, which paid a visit to Professor Mościcki to inform him of the appointment as head of state.

On 4 June 1926 in the Assembly Hall of the Royal Castle, the new president’s swearing-in ceremony took place. Barely three weeks before, fratricidal fights in Warsaw were ceased and President Stanisław Wojciechowski resigned from office. In the face of Józef Piłsudski’s military coup, the president stood guard for the constitutional order. He refused to meet Marshal Piłsudski’s demands: to let the marshal’s units into Warsaw and dissolve Wincenty Witos’s government. After two days of dramatic struggle, Stanisław Wojciechowski was forced to give in and step down.

Having taken over the full power in Poland, Józef Piłsudski contemplated possible candidates for the

Polskiej. Sam nie przyjął tego stanowiska, mimo że to właśnie na niego zgłaszało Zgromadzenie Narodowe. Początkowo optował, aby kandydowanie zaproponować księciu Zdzisławowi Lubomirskiemu, Marianowi Zdziechowskiemu lub Arturowi Śliwińskiemu. Niespodziewanie na krótkiej liście kandydatów pojawiło się nazwisko profesora Ignacego Mościckiego, ponoć podsunął je premier Kazimierz Bartel. „Ignaś? A, to bardzo dobra myśl!” – miał odpowiedzieć Piłsudski. I choć bezgranicznie oddany marszałkowi profesor Mościcki pisał we wspomnieniach o bezsennej nocy poprzedzającej swoją zgodę na kandydowanie, propozycję zaakceptował bez specjalnego wahania. „Przyjęcie wyboru w tych warunkach uważałem za obowiązek wobec narodu. Wiedziałem, że nie tylko nie będę przeszkadzał w pracy Piłsudskiemu, ale przeciwnie, będę się starał być mu możliwie pomocnym” – tłumaczył swoją decyzję. Z nie mniejszym entuzjazmem przyjął wynik wyborów. W drugim głosowaniu Zgromadzenia Narodowego otrzymał 281 głosów, a popierany przez prawicę hrabia Adolf Bniński – 200.

W dniu, w którym obejmował prezydencki fotel, Ignacy Mościcki był postacią jeszcze prawie nieznaną przeciętnemu obywatelowi Rzeczypospolitej. Profesor Politechniki Lwowskiej i Politechniki Warszawskiej, dyrektor zmodernizowanej z własnej inicjatywy pruskiej Państwowej Fabryki Związków Azotowych w Chorzowie, wybitny chemik, naukowiec i zarazem praktyk, specjalizujący się w patentach dotyczących przemysłowej aparatury chemicznej, ponad piętnaście lat spędził w Szwajcarii, gdzie opracował nowatorską metodę produkcji kwasu azotowego. Już jako obywatel szwajcarski powrócił do kraju w 1913 roku i związał się z politechniką we Lwowie. Tam zaprzyjaźnił się między innymi ze swoim uczelnianym kolegą i późniejszym premierem, profesorem Kazimierzem Bartlem. Wraz z nastaniem niepodległości profesor Ignacy Mościcki zaangażował się w organizację i budowę przemysłu chemicznego młodego państwa.

new president of the Republic of Poland. He did not accept the office himself, despite the appointment by the National Assembly. Initially, he wanted Prince Zdzisław Lubomirski, Marian Zdziechowski or Artur Śliwiński to be a candidate. All of a sudden, the name of Professor Ignacy Mościcki was shortlisted, probably suggested by Prime Minister Kazimierz Bartel. “Our Ignacy? A very good idea, indeed!”, replied Piłsudski allegedly. Although in his memoirs, Professor Mościcki, totally loyal to the marshal, mentioned a sleepless night preceding his decision to run for the office, he agreed without hesitation. “I believed it was my duty to the nation to accept the offer. I knew I would not only be no impediment to Piłsudski’s work, but do my best to be of service to him”, he explained his choice. He was no less excited when he heard the election results. In the second ballot of the National Assembly, he received 281 votes, and the rightist candidate, Count Adolf Bniński – 200.

On the day he took office as president, Ignacy Mościcki was hardly known to common citizens of Poland. He was a professor at the Lviv Polytechnic and the Warsaw University of Technology, head of the post-German State Nitrogen Compounds Factory in Chorzów modernised on his initiative, an eminent chemist, scientist and practitioner specialising in patents on chemical equipment; he had spent fifteen years in Switzerland, where he developed an innovative method of nitric acid production. Already as a Swiss citizen, he returned home in 1913 and started to cooperate with the Lviv Polytechnic. It was there that he made friends with his fellow academic and future prime minister, Professor Kazimierz Bartel. After Poland regained independence, Professor Ignacy Mościcki focused on organising and developing the chemical industry in the young state.

Although not a politician, he had had close contacts with the

Choć nie był politykiem, jego bliskie związki ze środowiskiem działaczy niepodległościowych skupionych wokół Józefa Piłsudskiego i Polskiej Partii Socjalistycznej sięgały jeszcze lat młodzieńczych. Wówczas to późniejszy prezydent Rzeczypospolitej wraz z pierwszą żoną Michaliną zajmował się działalnością konspiracyjną i spiskową, w tym konstruowaniem bomb, do czego miał przecież jako chemik fachowe przygotowanie. Był także niedoszłym zamachowcem. W 1892 roku zamierzał zdetonować ładunki wybuchowe w prawosławnym soborze św. Trójcy przy ulicy Długiej w Warszawie. Wiadomo było, że plan nie dawał wielkich szans przeżycia spiskowcom. Ignacy Mościcki wraz z kolegami z organizacji mieli dokonać zamachu w czasie uroczystego nabożeństwa z udziałem wyższych urzędników i oficerów carskich. Władze rosyjskie wykryły jednak przygotowania konspiratorów i w obawie przed aresztowaniem Mościcki musiał uciekać z kraju. Zanim otrzymał stanowisko asystenta na uniwersytecie w szwajcarskim Fryburgu, kilka lat spędził z rodziną w Londynie, mając się rozmaitych, często dość przypadkowych prac zarobkowych.

Wróćmy jednak do przełomu maja i czerwca 1926 roku. Decydując się na kandydaturę Ignacego Mościckiego na stanowisko prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Józef Piłsudski wykazał się niewątpliwie dobrą intuicją w osiągnięciu swoich politycznych celów. Dawny przyjaciel z konspiracji był mu w pełni oddany, bez zastrzeżeń akceptował wszystkie posunięcia polityczne marszałka. Nie brakowało mu także wielu zalet potrzebnych do sprawowania najwyższego urzędu. Miał znakomitą prezencję, uchodził za zawsze opanowanego dżentelmena i dobrego organizatora. Był wreszcie gotów całkowicie poświęcić się pracy dla ojczyzny. Był ponadto, co ważne, postacią spoza elit politycznych i znienawidzonych przez Piłsudskiego kręgów sejmowych. Społeczeństwo zaś, jak pisał „Kurier Poranny” 2 czerwca 1926 roku, przyjęło wynik wyborów „z powagą, wiara bowiem w przeprowadzenie woli Marszałka Piłsudskiego nie zachwiała się ani na chwilę”.

environment of independence activists supporting Józef Piłsudski and the Polish Socialist Party since he was a young boy. At that time, the future president of Poland and his first wife Michalina were involved in conspiracy and plotting, including bomb making, which he was professionally prepared for as a chemist. He was also a would-be terrorist. In 1892, he intended to detonate explosives in an Orthodox Church of the Holy Trinity in Długa Street in Warsaw. The perpetrators knew they had little chance to survive the plan. Ignacy Mościcki and his colleagues from the organisation were to carry out the attack during a ceremonial service attended by high officials and officers of the emperor. The Russian authorities, however, learned about the plotting, so fearing arrest, Mościcki had to escape from the country. Before he became an assistant at the University of Fribourg in Switzerland, he spent a few years in London trying to get any job he could to make some money.

But let us come back to the turn of May and June 1926. When deciding to ask Ignacy Mościcki to run for president of the Republic of Poland, Józef Piłsudski demonstrated shrewdness in achieving his political goals. His former fellow conspirator was completely loyal to him and accepted all of the marshal's political actions without objection. He also had all it took to occupy the highest office. He had the looks, was considered a composed gentleman, and had good organisational skills. He was ready to commit himself entirely to work for his homeland. It was also important that he came from outside the political elites and Sejm circles hated by Piłsudski. On 2 June 1926, “Kurier Poranny” reported that the society accepted the election results “with seriousness, since their confidence in Marshal Piłsudski's plan never wavered”.

Professor Ignacy Mościcki felt great in his new role. Especially

Michał Mościcki,
syn prezydenta,
dyplomata Drugiej
Rzeczypospolitej

Michał Mościcki,
the president's son,
a diplomat of the
Second Polish Republic

W nowej roli profesor Ignacy Mościcki czuł się wyśmienicie. Zwłaszcza że Józef Piłsudski, budując autorytet prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w opozycji do sejmu, nigdy publicznie nie pokazał, że to on sam stoi za wszystkimi decyzjami i posunięciami głowy państwa. Przy każdej oficjalnej uroczystości podkreślał swój szacunek do prezydenta Ignacego Mościckiego i oddawał należne mu honory. Zgromadzony w prezentowanym albumie bogaty materiał fotograficzny dobitnie zaświadcza, jak dużą wagę do autorytetu urzędu prezydenckiego przywiązywał pomajowy aparat państwowy. Fotoreporterzy nie odstępowali chętnie pozującego do zdjęć prezydenta nie tylko podczas pełnienia konstytucyjnych obowiązków, ale także w czasie organizowanych dla dyplomacji rautów i polowań, wizytacji nowych inwestycji państwowych czy prywatnych wyjazdów wypoczynkowych.

Franciszek Mościcki,
najmłodszy syn
prezydenta,
inżynier chemik

Franciszek Mościcki,
the president's
youngest son,
a chemical engineer

Aby podkreślić pozycję prezydenta w państwie, Ignacy Mościcki już w pierwszych dniach urzędowania zamieszkał na Zamku Królewskim, pozostawiając Józefowi Piłsudskiemu jego ulubiony Belweder. Apartamenty prezydenckie pośpiesznie zaaranżowano na pierwszym piętrze południowego i zachodniego skrzydła budowli, podówczas zaniedbanej i wołającej o szybki remont generalny. To jednak właśnie Zamek Królewski miał się stać w kolejnych latach głównym teatrem prezydenckiej aktywności. Tam przyjmował zagranicznych gości, odbierał listy uwierzytelniające od nowych ambasadorów czy życzenia imieninowe od delegacji przybywających do Warszawy z różnych zakątków kraju. Tam również raz do roku, w pierwszych dniach stycznia, organizowano w Sali Wielkiej imponujące przyjęcie noworoczne dla korpusu dyplomatycznego. Dwudziestego trzeciego kwietnia 1935 roku w uroczystości udekorowanym i oświetlonym Zamku Królewskim Ignacy Mościcki podpisał nową konstytucję, przyznającą mu znacznie szersze niż dotychczas uprawnienia w strukturze władzy państwowej.

Wśród setek fotografii dokumentujących dwie prezydenckie kadencje

that in his attempt to build the authority of the Polish president in opposition to the Sejm, Józef Piłsudski never showed in public that all of the decisions and actions of the head of state were actually his doing. At any official event, he emphasised his respect for President Ignacy Mościcki and paid him due tribute. The numerous photographs presented in this album are proof enough that the post-coup state apparatus paid great attention to the authority of the office of the president. Photographers were always on the president, who did not shy away from the camera not only when fulfilling his constitutional duties but also on official diplomatic parties and hunts, visits to new state investments, or during private holiday travels.

In order to emphasise the role of the president in the state, during his first days in office, Ignacy Mościcki moved to the Royal Castle, leaving Józef Piłsudski in his beloved Belweder Palace. The president's apartments were hurriedly prepared on the first floor of the south and west wing of the building, which at that time was generally in a poor state and dire need of a general repair. But in the years to come, it was the Royal Castle that was the main stage of the president's actions. There, he received foreign guests, letters of credence of new ambassadors, or name day wishes from delegates coming to Warsaw from all over the country. It was there that – in early January every year – a grand New Year's gala for the diplomatic corps was held in the Great Assembly Hall. On 23 April 1935, in the richly decorated and illuminated Royal Castle, Ignacy Mościcki signed a new constitution, which granted him significantly more rights in the system of state power than before.

Among hundreds of photographs documenting Ignacy Mościcki's two terms of office, a large portion were taken in Spała, located some hundred kilometres from Warsaw,

a.

b.

c.

a. Łoże rządowe podczas przedstawień w Teatrze Wielkim. W loży górnej prezydent Ignacy Mościcki, na dole premier Aleksander Prystor. Warszawa, lata 1931–1933

b. Uroczyste otwarcie przystani z udziałem prezydenta Ignacego Mościckiego w Yacht Clubie Polski. Widoczni między innymi: marszałek sejmu Kazimierz Świtalski, marszałek senatu Władysław Raczkiewicz, radca Ministerstwa Spraw Zagranicznych Michał Mościcki, książę Janusz Radziwiłł, generał Mariusz Zaruski. Warszawa, 1931

c. Przybycie do Spały uczestników rajdu samochodowego i motocyklowego Touring Clubu, 1931

a. Government boxes during performances in the Grand Theatre. In the upper box, President Ignacy Mościcki, in the lower, Prime Minister Aleksander Prystor. Warsaw, 1931–1933

b. The official opening of a marina with President Ignacy Mościcki at the Polish Yacht Club. Among others: Speaker of the Sejm Kazimierz Świtalski, Speaker of the Senate Władysław Raczkiewicz, Counsellor of the Ministry of Foreign Affairs Michał Mościcki, Prince Janusz Radziwiłł, General Mariusz Zaruski. Warsaw, 1931

c. Participants of the Touring Club car and motorcycle race arriving in Spała, 1931

a.

b.

a. Prezydent Ignacy Mościcki w towarzystwie wojewody śląskiego Michała Grażyńskiego (na lewo od prezydenta, w mundurze harcerskim) podczas uroczystości otwarcia zlotu harcerstwa w Spale, 1935

a. President Ignacy Mościcki with Silesian Voivode Michał Grażyński (to the left of the president, wearing a scout uniform) during the official opening of a scout jamboree in Spała, 1935

b. Obchody Święta Niepodległości. Prezydent Ignacy Mościcki na trybunie honorowej na Polu Mokotowskim. Widoczny między innymi premier Marian Żyndram Kościałkowski (stoi na trybunie drugi z lewej). Warszawa, 11 listopada 1935

b. Independence Day celebration. President Ignacy Mościcki in the VIP stand in the Mokotów Field. Among others: Prime Minister Marian Żyndram Kościałkowski (standing in the VIP stand, second from the left). Warsaw, 11 November 1935

c. Uroczystości imieninowe Józefa Piłsudskiego. Prezydent Ignacy Mościcki opuszcza Belweder po nabożeństwie żałobnym. Warszawa, 1936

c. Celebration of Józef Piłsudski's name day. President Ignacy Mościcki leaving the Belweder Palace after a memorial service. Warsaw, 1936

a.

b.

c.

a. Prezydent Ignacy Mościcki wręcza buławę marszałkowską generałowi dywizji Edwardowi Rydzowi-Śmigłemu. Dziedziniec Zamku Królewskiego. Warszawa, listopad 1936

b. Złożenie listów uwierzytelniających prezydentowi przez posła nadzwyczajnego Rumunii w Polsce Constantina Visoianu. Zamek Królewski. Warszawa, 1936

c. Uroczystości święta 3 Maja. Rewia wojskowa na Polu Mokotowskim. Na trybunie widoczni od lewej: minister spraw wojskowych generał Tadeusz Kasprzycki, szef Gabinetu Wojskowego prezydenta generał Kazimierz Schall, prezydent Ignacy Mościcki. Warszawa, 1936

a. President Ignacy Mościcki presenting the marshal's mace to Divisional General Edward Rydz-Śmigły. The Royal Castle courtyard. Warsaw, November 1936

b. The Romanian Minister Plenipotentiary in Poland, Constantin Vișoianu, submitting letters of credence to the president. The Royal Castle. Warsaw, 1936

c. Celebration of the 3 May Constitution Day. A military parade in the Mokotów Field. In the stand from the left: Minister of Military Affairs General Tadeusz Kasprzycki, Chief of the president's Military Cabinet General Kazimierz Schall, President Ignacy Mościcki. Warsaw, 1936

a.

b.

c.

Mistrzostwa Świata FIS
w Zakopanem, luty 1939

a. Prezydent Ignacy Mościcki
w towarzystwie swojego zięcia
Aleksandra Bobkowskiego, prezesa
Polskiego Związku Narciarskiego
i wiceministra komunikacji, ogląda
zawody narciarskie

b. Prezydent Ignacy Mościcki
na trybunie Wielkiej
Krokwi ogląda konkurs
skoków

c. Prezydent Ignacy Mościcki
z żoną Marią na trybunie
w Zakopanem

The FIS World Championship
in Zakopane, February 1939

a. President Ignacy Mościcki
with his son-in-law Aleksander
Bobkowski, President of the
Polish Ski Federation and Deputy
Minister of Transport, watching
a skiing competition

b. President Ignacy Mościcki in
the stand of the Wielka Krokiew
ski jump watching a ski jumping
competition

c. President Ignacy Mościcki with
his wife Maria in a stand
in Zakopane

Niespełna trzy tygodnie po tragicznych wydarzeniach przewrotu majowego, 1 czerwca 1926 roku Zgromadzenie Narodowe wybrało na prezydenta Rzeczypospolitej Ignacego Mościckiego. Niegdyś członek Polskiej Partii Socjalistycznej i towarzysz walki Józefa Piłsudskiego, konspirator, a nawet niedoszły zamachowiec, wybitny chemik i organizator przemysłu chemicznego w niepodległej Polsce, był człowiekiem całkowicie oddanym marszałkowi. W przeciwieństwie do swojego poprzednika na najwyższym urzędzie, Stanisława Wojciechowskiego, Mościcki lubił publiczne wystąpienia i obecność prasy, dużo podróżował po kraju, chętnie przyjmował zagranicznych dyplomatów, organizował noworoczne przyjęcia na Zamku Królewskim. Miał szczęście do dobrych fotografów, czego dowodem może być ten wybór blisko dwustu zdjęć dokumentujących jego życie i służbę. Ignacy Mościcki był prezydentem przez trzynaście lat, jego drugą, niedokończoną kadencję przerwał dopiero wybuch wojny we wrześniu 1939 roku.

Barely three weeks after the tragic events of the May Coup, on 1 June 1926, the National Assembly appointed Ignacy Mościcki as President of the Republic of Poland. A former member of the Polish Socialist Party and Józef Piłsudski's brother-in-arms, conspirator, and even would-be terrorist, an eminent chemist and organiser of the chemical industry in independent Poland, he was completely loyal to the marshal. Unlike his predecessor in the highest office, Stanisław Wojciechowski, Mościcki enjoyed publicity and press exposure, travelled a lot across Poland, gladly received foreign diplomats, and organised New Year's parties in the Royal Castle. He was lucky to have met good photographers, which is evident in this selection of nearly two hundred pictures documenting his life and service. Ignacy Mościcki was president for thirteen years. His second term was only interrupted by the outbreak of the Second World War in September 1939.